

Cumhur ÇİLESİZ
Mülkiye Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı

Bürokrasi ve Mizah

Ciddi şeyler, gülünesi şeyler olmadan anlaşılamaz; zıt şeyler de zıtları olmadan.

Platon¹

Mizah insan beyninin açık arayla en önemli etkinliğidir.

Edward de Bono²

Nüfus memuru, 'Kaydına bakalım. Bu defterde herbişey yazılıdır, hiç aksamaz,' diyip deftere bakarak okudu: 'Bekir kızı Hacer. Doğum tarihi 1904.'

Bunun üzerine babam, "Demek, bu sizin defterinizde, 1904'te karım Hacer doğmuş, 1896'da, yani kendi doğmazdan önce de Yaşar'ı doğurmuş, öyle mi? Yahu etmeyin, ocağınıza düştüm, anasından sekiz yıl öne doğmuş olanı hiç görüp duydunuz mu?' diye bağırdı.

O zaman Müdür, 'Vallahi... Biraz karışıkça bir iş...' dedi.

"Demek bu benim oğlum Yaşar, anasından sekiz, babasından bir yıl önce doğmuş!"

Cigara yakan Müdür, "Bir yanlışlık var ama... nerde" dedi.

Memur da, 'Defterde yanlışlık olmaz!' dedi.

'Yanlışlık sende mi ki baba?' diye sordum.

'Bre oğlum, sen olsun sus bel!'..."

"... Aylar, yıllar geçti, benim kur'am terhis oldu, benimle askere gelenler tezkere aldı, askerlik sürem dolup geçti ama, ben terhis olmadım. Kimseye de gidip, benim terhisim ne zaman diye soramıyorum korkumdan; çünkü nüfus kağıdım olmadığı akıllarına gelecek..."

...Bu kez açıklamak zorunda kaldım:

'Askerlik şubesi Dersim'de öldüğümü yazıyor ama, nüfus kütüğümde de Çanakkale'de öldüğüm yazılı. Bu yüzden nüfus kağıdı da alamadım ya... Bir de nüfus dairesine yazıp sorulsun... O zaman Dersim'de şehit düşmediğim anlaşılabilecek. Doğru cevap gelir oradan, Çanakkale'de öldüm diye..."

Yaşar Yaşamaz, çevresindeki koğuş arkadaşlarına,

- İşte böyle ağbiler, dedi. Okula gitmek isterim, sen ölüsün derler, askere alacakları zaman, yaşıyorsun

derler. Terhis olacağım, bu kez de yine ölüsün derler.

- Peki, sonra nasıl terhis oldun? diye sordu biri.

- Dedğim gibi yaptılar; bizim oranın nüfus memurluğuna yazıp sordular. '1915'te şehit düşmüştür' diye cevap geldi. Her ne yaptımsa, yaşadığımı bitürlü ispat edemedim ki, terhis tezkeremi alayım. Sonunda, alay komutanı, Allah ondan razı olsun, askerliğimi yaptığımı bildirir elime mühürlü bir belge verip beni kışladan saldı."

Yukarıdaki paragraflar, Aziz Nesin'in yazdığı bir roman olan "Yaşar ne yaşar ne yaşamaz"dan alınmıştır.³ Önce radyo oyunu olarak yazılmış, daha sonra sahne oyunu haline getirilmiş, ardından televizyona uyarlanıp dizi olarak yayınlanmış, en son roman olarak yazılmış olan bu eser'de:Gerçekte ölmediği ve hayatını sürdürdüğü halde,bürokratik bir hata sonucunda nüfus kütüğüne

¹ Platon (MÖ 428-348). Öğretmeni Sokrates ve öğrencisi Aristoteles'le birlikte Batı felsefesinin kurucularından Eski Yunan filozofu.

² Edward de Bono (1933-). İngiliz hekim ve yazar.

³ Aziz Nesin, Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz, Nesin Yayınları, 29. Basım, İstanbul 2011

ölüm kaydı düşülmüş, yani “resmen ölü” olan ve bu sebeple nüfus kağıdı alamayan “Yaşar Yaşamaz”ın başından geçenler anlatılmaktadır. “Fiilen” yaşayan fakat “hukuken” yaşamayan “Yaşar Yaşamaz”, okula gitmek, babasından alan malvarlığını almak vs. yurttaşlık haklarından yararlanmak istediği zaman “ölü” sayılmakta ve bu haklardan yararlanamamakta; askere gitmek, babasından miras kalan borçları ödemek vs. yükümlülükleri yerine getirmek gerektiğinde ise “sağ” kabul edilip bunları yerine getirmektedir... Öyle ki “Yaşar Yaşamaz” “sağ” kabul edilmiş askere alınmış, ancak “nüfus kağıdı olmadığı” için uzunsüre terhis edilememiş, yüksek bir yetkilinin (alay komutanı) müdahalesi sonucu “kışladan salınmış”tır! “Yaşar Yaşamaz”ın öyküsünü anlatan bu roman, Türkiye’de bürokrasinin işleyişini ve bürokratik zihniyeti en iyi hicveden eserlerden birisi olarak kabul edilir.

Örgütsel İlişkilere Mizahi Bir Bakış: Parkinson ve Peter İlkeleri

Yönetim kavramının bir bilim olarak incelendiği ve uygulanmaya çalışıldığı yirminci yüzyılda, gerek özel sektör işletmeleri gerekse kamu kesimindeki organizasyon ve yönetim sorunları üzerine çok sayıda araştırma yapılmış, makale ve kitap yazılmıştır. Kurumlar açısından en uygun yönetim ve örgütlenme tarzını arayışla geçen bu dönemde yeni teoriler ve kavramlar ortaya atılmış, örgüt kuramcıları ve yöneticiler bu teori ve kavramlardan yararlanmaya çalışmışlardır.

Örgütlerdeki mükemmeli arayış çabaları birçok araştırmacı tarafından ciddiyle incelenmiştir. Ancak, bu arayış içindeki örgütlerde ortaya çıkan bireysel ve grup temelli ilişkilerin çoğu kez kara mizah tarzında uygulamaları beraberinde getirdiği

açıktır. Gerek özel sektörgerekse kamu kesimi örgütlerinde görülen uygulamalar, olaylara mizahi bir gözle bakabilen kişiler için çok iyi bir malzeme oluşturmıştır. Özellikle de “rasyonel” olmayan “gele- neksel” nitelikteki, “liyakat” ilkesinin değil “ahbap-çavuş” ilişkilerinin geçerli olduğu bürokratik yapıya sahip ülkelerde, doğal olarak, bu tür mizahi malzeme çok daha fazla bulunmaktadır. İşletmelerde ve kamu bürokrasisindeki örgütsel ilişki ve faaliyetlerden kaynaklanan mizahi durumları inceleyen eserler arasında en ünlü olanları 1957 yılında C.Northcote Parkinson tarafından kaleme alınan “Parkinson Kanunu” ve 1971 yılında yayımlanan Laurence J.Peter’in “Peter İlkesi” isimli kitaplarıdır.⁴

1- Parkinson Kanunu

Parkinson “kural olarak herhangi bir işin her zaman bitirilmesi için ayrılan zamanı dolduracak kadar uzun olduğunu” ifade ederek, “en boş kişilerin en fazla meşgul görünebileceğinden” söz eder ve sonunda en meşhur kanunu olan “iş hacmi ile memur sayısı arasındaki ilişki”yi inceler. Buna göre, “Yapılan iş ister artsın, ister azalsın, hatta ortada isterse hiç iş filan olmasın memur sayısı sürekli olarak artacaktır.” Yani, memur sayısı başka değişkenlere değil kendi hareket kanunlarına göre seyreden bağımsız bir değişkendir.

Buna örnek olarak da 1935-1957 yılları arasında sürekli artma, sonra azalma ve sonunda iyice azalma eğilimi gösteren, İngiltere sömürge Bakanlığının memur sayısındaki sürekli artış verilebilir.

Yine Parkinson’un kayda değer tespitlerinden birisi de “komisyonların tabiatı itibarıyla esasında cansız ve mekanik değil organik varlıklar olduğunu” ortaya koymasıdır.

2- Peter İlkesi

Laurence J. Peter, “kişisel yetmezlik düzeyi” kavramını ortaya atarak “hiyerarşideki her memurun kişisel yetmezlik (memurun kişisel olarak kendinden bekleneni verememesi durumu) düzeyine ulaşma eğiliminde olduğunu” ileri sürmüştür. Aslında Peter İlkesi basit bir tespate dayanmaktadır: Bir işi iyi yapan insanın ille de her işi yapması gerekmez. İyi bir komutan olan Macbeth krallıkta, iyi bir öğretici olan Socrates de savunma avukatlığında yetmezlik düzeyine ulaşmışlardır.

Hiyerarşi içinde yürütülen ve sonuca götürülen tüm çalışmalar henüz yetmezlik düzeyine ulaşmamış birkaç memurun eseridir. Peter ilkesi yetmezlik düzeyini niteleyen belirtileri şu şeklide sayar:

- Tikler ve garip alışkanlıklar
- Kalıplaşmış konuşma teknikleri
- Kağıt düşmanlığı
- Kağıt tutkusu
- Resmi konuşmalar arasında fıkra anlatma ve nutuk atma
- Bu evrede başarılı olmak isteyenlere Peter’in sunduğu reçete de şudur:
- “Somut iş” yerine “görüntü” üretiniz
- En ilgisiz işlerle uğraşmaya bakınız
- Dar bir alanda yoğun şekilde uzmanlaşınız

Murphy Kanunları

Bürokrasi ve mizah konusuna eğilip de “Murphy Kanunları”na değinmemek olmaz. Bir efsane olan Murphy kimdir? İnternet sitelerinden elde ettiğimiz bilgilere göre, 1917 doğumlu Edward A.Jr. ABD Hava Kuvvetlerinde 1949’da roketler üzerinedeney yapan mühendislerden biriydi. Ailesinde kitap yazarlarından, senatöre kadar birçok ünlü olan Murphy, Hava Kuvvetle-

⁴ Bu ilkelerin açıklanması ve bunların ışığında yönetim-mizah ilişkileri için bkz: H.Bahadır Akın, Yönetim ve Mizah, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya 2002. Makalemizin bu bölümünde, söz konusu eserden yararlanılmıştır.

rinde insan üzerinde ivmelenmenin etkilerini inceliyordu (USAF proje MX981). Deneylerden birinde insan üzerinde 16 değişik noktaya akselometre takılması gerekiyordu. Bu sensörler ile uçucular üzerindeki Ji etkisi ve insanların tepkileri ölçülüp değerlendirilecekti. Sensör bir yaşırtıcı ile vücuta monte ediliyordu. Bu sensörlerin iki takılış şekli vardı ve bunlardan birisi doğru, diğeri yanlış takılış şekliydi. Sağlık görevlilerinden birisi, takılması gereken 16 sensörün tamamını da yanlış takmayı becermesi ile Murphy çok kızdı ve daha önceleri bu gibi durumlar için kullandığı sözleri derledi. Daha sonra “kanun” olarak nitelendirilecek söylemlerini bir basıntoplantısında açıkladı. Bir kaç ay içinde “Murphy’nin Kanunları” üretilmesinde çalışanlar arasında yayıldı ve 1958’de de nihayet Webster’insözlüğüne girdi. Kendisine ait olmasa da daha sonra birçok söz O’na maledildi. Teknik alanda çok sık kullanılan “Murphy” kelimesi artık bizlerin emniyet, güvenlik ve az hata anlamına gelmektedir. Fakat Murphy Kanunlarında, yalnızca teknik mühendislik alanlarında faaliyet gösterenlerin değil, özel sektörün her alanında ve kamu bürokrasisinde çalışanlar ile bunların faaliyetlerinden etkilenenlerin, hatta gündelik yaşam içinde herkesin bulabileceği bir şeyler vardır. Şimdi Murphy Kanunlarından ve bu Kanunlardan esinlenerek ortaya atılmış “anonim” kanunlardan, konumuzla ilgili olan bazılarına göz atalım.⁵

-Hiç bir şey görüldüğü kadar kolay değildir.

- Her şey tahmin ettiğinizden daha uzun sürer.

-Ters gidebilecek her şey ters gider.

- Bir şey ters gidecekse, ters gider.

- Birkaç şeyin ters gitmesi olasılığı varsa, en fazla zarar verecek olan en önce ters gider.

-Bir şeylerin ters gitmesi mümkün değilse, gene de ters gider.

- Bir şeyin ters gidebileceği 4 durumu fark eder ve bunları önlerseniz, hazırlıksız olduğunuz 5 inci bir durum derhal ortaya çıkar.

- Kendi hallerine bırakılırsa, işler kötüden berbata doğru gider.

-Her şey iyi gidiyorsa mutlaka bir aksilik vardır.

- Tabiat daima gizli kusurdan yanadır.

- Gizli kusur asla gizli kalmaz.

- Hata yapma olasılığınız her zaman aynıdır.

- Yapılan hatalı bir işten birden fazla kişi sorumlu ise, hiçbir hata yapmamıştır.

- İyi bir yanlış yapmanın daima iyi bir yolu vardır.

- Kestirme yol, iki nokta arasındaki en uzun mesafedir.

- Aradığınız bir şeyi son baktığınız yerde bulursunuz.

- Herkesi memnun etmeye çalışırsanız, kimse bundan hoşlanmaz.

- Bir şeyi anlamıyorsanız, içgüdüsel olarak doğrudur.

- İşten çıkarılan en son kişi bir sonraki çıkıncaya kadar yapılan bütün hataların sorumlusudur.

- Telefonda yanlış numara çevirdiğinizde asla meşgul çalmaz.

- Ne zaman birşey yapmaya kalkışırsanız, mutlaka öncelikle yapmanız gereken başka birşey vardır.

- Bir işin ne kadar zamanda biteceği sorulduğunda tahmin ettiğiniz süreyi iki ile çarpıp bir üst zaman dilimine geçirin (dakika ise saat, saat ise gün)

- Yeni sistemler yeni problemleri beraberinde getirir.

- Her çözüm beraberinde yeni sorunlar getirir.

- Ne kadar az iş yaparsanız işleriniz o kadar yolunda gider.

- İstisnalar daima kaidelerden fazladır.

- Tereddüt eden muhtemelen haklıdır.

- Bir şey çok gizliyse fotokopi makinesinin yanında unutulur.

- Düşünmekten bıkıncı varılan yere “sonuç” derler.

- Başarı, yalnızca iyi becerdiğini yapmak; gerisini başkasının sırtına yüklemektir.

- Telefona ilk çıkan sorunuza yanıtlayamıyorsa, karşınızdaki bürokrasidir.

- Çabaların ilk yüzde doksanı, zamanın yüzde onunu; son yüzde onu ise kalan yüzde doksanı götürür.

- Bir karar almak zorundaysan ertele.

Karardan kaçma yetkisini başkasına devredebiliyorsan, devret.

Bir kurul toplayabiliyorsan, bırak onlar kaçınılsınlar.

Başka bir kaçınma yolu bulabiliyorsan, zaten unut gitsin.

-Zaman, doğa’nın her şeyin aynı anda olup bitmesini engellemesidir.

- Toplanan bir kurulun temel amacı bir karara varmak değil, varılacak karardan kaçmaktır.

- Uzun bir süreye yayılan uzun toplantılar yapılmışsa, toplantılar, çözümü aranan soruna baskın çıkacaktır.

-Toplantı, gündemin tartışıldığı ve saatlerin boşa harcandığı bir faaliyettir.

- Bütün kuruluşları gereğinden fazla yönetici yönetir.

- Bir toplantının yararı, katılanların sayısı ile ters orantılıdır.

- Bürokratik Tembellik Yasaları

Hiçbir şeyi ilk yapan olma.

Ücret, boş geçen zamanın bedelidir.

Bekle de hesabı başkaları versin.

⁵ Bu bölümde, bazı internet sitelerinden ve Babayazaları Anasözleri adlı kitaptan (Derleyenler: John Peers-Gordon Bennett, Çeviren: Tomris Uyar, Metis Yayınları, İstanbul 1989) yararlanılmıştır.

Boşunaysa niye boş vermeyesin?

Büyük hatadan şaşma.

- Verimlilik, tembelliğin çok inceltilmiş biçimidir.

- Hiyerarşik düzende çalışanlar, meslektaşlarıyla yarışamamaktan asla yakınmazlar.

- Kağıda geçmemişse, yok demektir.

- İşler sarpa sardığında gülümseyebilen kişi, suçu kime yükleyeceğini keşfetmiştir.

- Uzman dediğin, senden daha fazla bilmiyordur. Ama bilgisini daha iyi pazarlıyordur.

Ve nihayet Murphy Kanununun kanıtı: Murphy Kanunu kanıtlanamaz, ancak doğrudur. Çünkü Murphy Kanununu kanıtlamaya çalışırsanız kanıtın yanlış olduğunu görürsünüz. Bunun Murphy Kanunu nedeniyle olduğu aşikârdır, öyleyse Murphy Kanunu doğru ve kanıtlanmıştır!

Bürokrasi Jargonu Ve Neoloji

“Neoloji”, “yeni sözcük ya da deyim oluşturma, yeni bulunmuş sözcük ya da deyim” anlamına gelmektedir. Ülkemizde neoloji çalışmaları pek yaygın olmamakla beraber, Hakan Yaman tarafından yazılmış olan, derli-toplu ve konuya ilgi duyanlara arasında son derece popüler bir kitap bulunmaktadır: Kelimenü-Postmodern Yakıştırmalar.

Bu eserde, sağlıktan bilime, ekonomiden siyasete, spordan Avrupa’yla ilişkilere kadar, hemen hemen yaşamımızın her alanında kullandığımız sözcüklerden, yazar tarafından, son derece etkileyici bir yaratıcılıkla, mizahi nitelikte yeni sözcükler ve deyimler türetilmiştir.

Söz konusu eserde yer alan ve bürokrasiyi ve bürokratları ilgilendiren bazı neoloji örneklerin aşağıda sunuyoruz.

Kıdemokrasi: Aklın, bilimin veya hukukun değil, yaşça ve rütbe üstte olan kişilerin sözünün geçtiği yönetim biçimi. (“Kıdem+Demokrasi” sözcüklerinden türetilme)

Demokraşitizm: Emekleme döneminde, gerekli sistemleri yerleştiremediği için, iskeleti oluşturan sivil kurumları güçlenemeyen ve direnç kazanamayan ülkenin mustarip olduğu rahatsızlık. Raşitlik süreç uygun tedavilerle durdurulamazsa, ülke büyümeye ve hareket etmeye başladığında büyük sorunlar yaşanır. Demokratik rejim, yaşlılarına kıyasla daha geç yürür, daha çabuk yorulur. Bünyesi hastalıklara daha çabuk yenik düşer. (“Demokrasi+Raşitizm” sözcüklerinden türetilme)

Sevkreter: Bazı resmi kurumların giriş katında yer alan danışma bölümünde, küçücük bir pencerenin önünde oturan ve görevi, vatan-daşı üstünkörü dinledikten sonra, onu ilgili bölümlere yönlendirmek olan bayan yetkili. Sürekli sigara içerler. Kendilerine “abla, bacım” diye hitap eden garibanları haşlamaktan hoşlanırlar. (“Sev+Sekreter” sözcüklerinden türetilme)

Yasa-lak: Çok çalışıp ekmeğini emeğinden, zekâsından, birikiminden çıkaracağına, hayatını, mevzuatın boşluklarından ve açıklarından yararlanarak kazanan toplum asalağı, parazit şahıs. Herkesi saf, bir tek kendilerini akıllı, daha doğrusu kurnaz zanneden bu kişiler sürekli Resmi Gazete okurlar... Hortum, zimmet veya hırsızlık gibi yapışkan-kirli işlerini hallettikten sonra da sızdıkları çatlaklardan dışarıya akıp sırı kadem basarlar. Devlet, kamuya taktıkları milyarlarca doları yurtdışındaki kasalarına zulalayan bu tilki arkadaşları er veya geç yakalar. Kaçarken geride kalan birkaç parça lüks malı sata-

rak milyon dolar seviyesinde tahsilat yapar. Gören de adalet yerini buldu, burası bir hukuk devletidir, suç, yapanın yanına kalmaz zanneder. (“Yasa+Asalak” sözcüklerinden türetilme)

Beterfi etmek: Bir kimsenin yeteneklerine, deneyimine ve birikimine uymayan bir pozisyona terfi ederek gerilemesi, kariyerinde daha kötü bir konuma gelmesi. Kısa zaman sonra performansının düşmesi, mutsuz olması. Bu terimi, ünlü Peter İlkesi’nden yola çıkarak “Peterfi İlkesi” olarak da yorumlayabiliriz. Peter İlkesi: “Hiyerarşik bir düzende, her çalışan kendi yetersizlik düzeyine kadar yükselir”. Terfi eden kişi, bir çıkmaz sokakta olduğunu anladığında, gerekirse daha düşük bir pozisyonu kabul ederek, geri çekilmeli ve kariyerini doğru rotaya oturmaya çalışmalıdır. (“Beter+Terfi etmek” sözcüklerinden türetilme)

Zamorti: Yıllık enflasyon oranında yapıldığı için sadece fiyat artışlarını karşılayabilen, hayat standardınızı yükseltmeye yetmeyen zam. (“Zam+Amorti” sözcüklerinden türetilme)

Geyik fırtınası: Ofis insanlarının bir odaya tıklıp saatler boyunca akıllarına gelen her şeyi konuştukları, hazırlık yapılmadan geldiği için de hiçbir sonuç veya karar alınmadan biten, litrelerce çay ve kahvenin tüketildiği plansız, programsız toplantılar. İş hayatının % 60’ını oluşturan akla ziyan seanslar. (“Beyin fırtınası” sözcüklerinden türetilme)

Ofistike: Ofis ortamlarına özgü sofistike ve çetrefilli durum. (“Ofis+Sofistike” sözcüklerinden türetilme)

Ofis Vole: Ofis kaynaklı magazin haberlerinden oluşan iş gündemi. Öğle yemeklerinin, kahve, sigara

⁶ Hakan Yaman, İstanbul’da doğdu. Tarsus Amerikan Lisesi’nden sonra Boğaziçi Üniversitesi’nde ekonomi öğrenimi gördü. İş hayatına yiyecek-içecek ve otelcilik ile başladı. Müşteri ilişkileri, pazar araştırmaları, satış ve dağıtım ağı konularında çalıştı. İnternet siteleri ve dergilerde, ekonomi ve insan kaynakları yazıları yazdı. Hakan Yaman’ın, Ahmet Şerif İzgören ile birlikte yazdığı Eyvah! İş Görüşmesi isimli ilk kitabı Nisan 2004’te, Hamili Kitap Yakınımdır! isimli ikinci kitabı ise Ağustos 2005’te yayımlandı. Kelimenü yazarın üçüncü kitabıdır. Hakan Yaman, 24 Ocak 2006’da aramızdan ayrıldı.

⁷ Hakan Yaman, Kelimenü-Postmodern Yakıştırmalar, Elma Yayınevi, 2. Basım, Ankara 2007

molalarının hafif içerikli, ayaküstü seansları. ("Ofis+Tele Vole" sözcüklerinden türetilme)

Aktif dinleme: Toplantıdan toplantıya seyirten klasik yöneticinin koridorda yolunu kesip kendisine bir şeyler anlatan elemanı yürüme-ye davet ederek dinlemesi. Hem arkasından koşup hem de derdini anlatmaya çalışan garibana, "Bunu yazsana" veya "Akşam sekiz gibi bana gel" diyerek yeniden kayıplara karışması.

Aralitik yaklaşım: Yönetici pozisyonundaki profesyonelin önüne gelen sorunu ayrıntılarıyla inceleyerek ve tahlil ederek çözmek yerine, sadece problem yaşayan tarafları barıştırmaya ve aralarını bulmaya odaklanması. Böylece günü kurtarması. İki tarafı da memnun etmesi, ama bu arada başka ilke ve kuralları çiğnemesi. ("Arabuluculuk+Analitik" sözcüklerinden türetilme)

İzinisiyatif: Yöneticinin iznine ve onayına tabi inisiyatif. Kendi kendisini yok eden, komik duruma düşen yetki bir gün müdürünüz, eğitimlerde duyduğu veya yönetim kitaplarında okuduğu yönetim kavramlarının gazına gelip delegasyondan ve yetki devrinden söz etmeye başlar. Elemanlara istedikleri zaman inisiyatif kullanabilecekleri talimatını verir. Siz de buna güvenip kendisine danışmadan karar alır ve uygularsınız. Ama o da ne? Yöneticiniz durumu öğrenince bozulur; "Bana neden sormadın-danışmadın? Biz burada neciyiz?" sitemlerine başlar. Anlarsınız ki iş hayatında söylemek başka, yapmak başkadır. ("İzin+İnisiyatif" sözcüklerinden türetilme)

Ekip kертmesi: Bir grup çalışanın kendilerine sorulmadan, fikirleri alınmadan bir projeye ilgili bir araya getirilmesi. Bu yöntemle, başarısızlığın daha işin başında garanti

edilmesi. ("Beşik kертmesi" sözcüklerinden türetilme)

Halef telef olmak: Hırslı ve tehlikeli çalışanın müdür arkadaşını ortadan kaldırarak onun makamını ele geçirmesi. (Halef: Pozisyonun yeni sahibi. Selef: Eski sahibi)

Kulisuvaz: Erkek çalışanın, tuvaletteyken yanındaki pisuvara gelen meslektaşına yönelik yaptığı ayak üstü kulis çalışması; önemli konularda onu etkileme çabası. ("Kulis+Pisuvaz" sözcüklerinden türetilme)

Meşgul müdafaa: İşini bilen profesyonellerin "Bir konuda yardımına ihtiyacım var" diyen arkadaşına "Şu an yoğunum, istersen sonra konuşalım" yanıtını vererek kendisini veya bölümünü angaryalara karşı savunması. Bir Çanakkale, bir de bu savunma geçilmez! ("Meşru müdafaa" sözcüklerinden türetilme)

Kuraliçe: Kurallara ve ilkelere aşırı bağlı, katı, püritan, kuraldan çok kuralcı kadın yönetici. İnsanlar arasında, erkek yöneticilerin eymacı, popülist ve günü kurtaran, kadınların ise fazla katı ve kuralcı olduğuna dair bir önyargı vardır. ("Kural+Kraliçe" sözcüklerinden türetilme)

Mobb-inson Crusoe: Mobbing kurbanı yapıp ofiste bir başına bırakılan çalışan. (Mobbing: Ofiste, çoğunluğun bir kişiye karşı uyguladığı yalnız bırakma ve dışlama politikası.) Dikkat! Eğer siz de, "Kimse benimle konuşmuyor, öğle yemeğine çağırıyor, ofiste ben yokmuşum gibi davranılıyor" diyorsanız, "mobbing altına" gidiyor olabilirsiniz. (Daniel Defoe'nun yazmış olduğu "Robinson Crusoe" adlı romanın aynı adlı kahramanından mülhem)

Rotasyörük: Sürekli görev değiştiren, pozisyonlarda bir mevsimden fazla

kalmayan, rotasyon olayını abartan göçebe eleman. ("Rotasyon+Yörük" sözcüklerinden türetilme)

Son Söz

"Yarına bırakabileceğin işi bugün yapma"; bu, bürokrasinin temel işleyiş yasasıdır. Eh ne de olsa, işleri ertelememiz istenmeseydi sonsuzluk yaratılmazdı!... Aslında, bürokratlar için işlemin her şey olduğunu, sonuçların hiçbir şey olmadığını anlamadıkça bürokrasi asla anlaşılabilir. ⁸

Ama artık bürokrasinin bu "evrensel (!)" yasalarını bir yana bırakmak zamanıdır: "Sorun olan sonuç değil, süreçtir" tespitini doğrularcasına, mizah eserlerine konu olacak kadar eziyet haline gelmiş olan bürokratik mekanizma ve süreçler, bürokrasinin asıl varlık sebebi olan "kamu görevlerinin ve hizmetlerinin, etkili, ekonomik ve verimli olarak yürütülmesi" amacını gerçekleştirecek tarzda sil baştan yeniden düzenlenmelidir.

Esasen, yaşamı bilinçle izlemeye başladığımdan bu yana, ülkemizde "kamu yönetiminde bürokrasi ve kırtasiyecilikle mücadele etmek" bütün siyasi iktidarlar için her zaman bir hedef olmuş, ama hiçbir zaman bu hedef 12'den vurulamamıştır! Tüm toplum kesimlerince ittifakla benimsenen, iktidar-muhalefet bütün siyasi kadroların fikir birliği içinde olduğu, medyanın yüzde yüz desteklediği "kamu yönetiminde reform, bürokrasi ve kırtasiyecilikle mücadele" konusunda neden başarılı olunamadığı da başlı başına mizah konusudur!... Bu durum, herhalde, "önemli bir kararı ve icraatı ertelemenin bir yolu varsa, bürokrasi yolunu bulacaktır" özdeyişinin kanıtı olsa gerek.

⁸ Thomas Sowell. (1930-) ABD'li iktisatçı, siyaset felsefecisi yazar. Liberalizm ve serbest piyasa ekonomisi savunucudur.